

การใช้สื่อเฉพาะกิจ

การใช้สื่อเฉพาะกิจ หมายถึงการใช้สื่อที่ให้ความรู้และข่าวสารที่เป็นเรื่องราวเฉพาะอย่าง เฉพาะเรื่อง ดังนั้นสื่อเฉพาะกิจจึงเป็นสื่อที่ให้ข่าวสารเพื่อสนับสนุนกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะ มีเป้าหมายและผู้รับข่าวสารที่กำหนดไว้แน่นอน (Target Audience) ตัวอย่างเช่น ข่าวสารเพื่อการประชาสัมพันธ์ ข่าวสารเพื่อการพัฒนาการเกษตร เป็นต้น และหากข่าวสารดังกล่าวนี้แพร่หลายไปสู่ประชาชนอย่างแท้จริงแล้ว ก็จะช่วยสนับสนุนกระบวนการพัฒนาได้อย่างรวดเร็ว และพละคนเป้าหมายน้อยที่สุด แต่อุปสรรคในการที่จะใช้สื่อเฉพาะกิจในการแพร่ข่าวสารเฉพาะอย่างนั้นก็มีอยู่มาก อาทิ เช่น ทางค่านทรัพยากร ค่านเศรษฐกิจ และค่านบุคลากร⁵⁵

ในการศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์จะศึกษาถึงความสามารถในการเข้าถึงมวลชนของสื่อเฉพาะกิจ คว้าประชากรในชนบทที่มีการใช้สื่อเฉพาะกิจมากน้อยเพียงใด สื่อเฉพาะกิจในที่นี้มีขอบเขตจำกัดอยู่ 4 อย่างด้วยกัน คือ สื่อเฉพาะกิจที่ให้ข่าวสารค่านการสาธารณสุข ซึ่งได้แก่เจ้าหน้าที่ของกระทรวงสาธารณสุข เจ้าหน้าที่หน่วยอนามัย ที่จะทำหน้าที่เป็นผู้ให้ข่าวสารดังกล่าวแก่ชาวชนบท สื่อเฉพาะกิจที่ให้ข่าวสารค่านการเกษตร ซึ่งได้แก่เจ้าหน้าที่ของกระทรวงเกษตร และเจ้าหน้าที่ของหน่วยพัฒนาชนบท สำหรับสื่อเฉพาะกิจอันต่อมาที่น่าสนใจ ได้แก่กลุ่มสหกรณ์การเกษตร และโรงเรียนการศึกษาผู้ใหญ่ ที่ทำหน้าที่ในการให้ข่าวสารเฉพาะอย่างแก่สมาชิกและผู้เข้ารับการอบรม นอกจากนี้จะพิจารณาถึงว่าชาวชนบทที่มีการใช้สื่อเฉพาะกิจมากน้อยเพียงใดแล้ว ยังจะได้ศึกษาเปรียบเทียบกว่าข่าวสารค่านการสาธารณสุขและค่านการเกษตรที่ชาวชนบทได้รับนั้น ส่วนใหญ่

⁵⁵โครงการพัฒนาชนบทลุ่มน้ำแม่กลอง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล รายงานการสำรวจข้อมูลพื้นฐานในเขตโครงการพัฒนาชนบทลุ่มน้ำแม่กลอง พ.ศ. 2517 (พระนคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2519), หน้า 395.

จะได้รับจากสื่อชนิดใด เช่น จากสื่อเฉพาะกิจ หรือสื่อมวลชน หรือสื่อบุคคล โดยจำแนกตามปัจจัยทางเพศ อายุ การศึกษา และสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ดังจะได้อธิบายในรายละเอียดต่อไป

1. สื่อเฉพาะกิจด้านการสาธารณสุข

เป็นที่ทราบกันมานานแล้วว่าสุขภาพของประชาชนมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับความสมบูรณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมของแต่ละประเทศ ความแข็งแรงมั่นคงของประเทศ จะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อพลเมืองของประเทศนั้น ๆ มีอนามัยและสุขภาพดี ในปัจจุบันได้ยอมรับกันแล้วว่า เพื่อความคงอยู่อันมั่นคงของแต่ละประเทศ การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม จะต้องรวมไปกับการพัฒนาอนามัยด้วย โดยถือว่า จะขาดเสียมิได้⁵⁶ และหากประชาชนในแต่ละท้องถิ่นมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการสาธารณสุข⁵⁷ เป็นอย่างดีแล้ว ก็สามารถนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ และจะมีผลให้บุคคลในชาติมีพลานามัยที่แข็งแรงสมบูรณ์ มีกำลังกายกำลังใจในการประกอบกิจการงาน อันเป็นการเพิ่มผลผลิตและรายได้ให้แก่ประเทศชาติ

⁵⁶จรัส ยามะรัต, "การพัฒนาอนามัยของชาติ" ทฤษฎีและแนวความคิดในการพัฒนาประเทศ (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ 2, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ 2515).

⁵⁷"การสาธารณสุข" เป็นวิทยาศาสตร์และศิลป์รวมกัน มีวัตถุประสงค์ที่จะให้มนุษย์อายุยืนนาน มิให้เกิดโรคร่างกายและความคิดดี สามารถที่จะประกอบกิจอย่างสามัญชนทั่ว ๆ ไปได้ สิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่ออาศัยหลักการสำคัญ ๆ ดังต่อไปนี้ กล่าวคือ การจัดทำการสุขาภิบาลและสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้น การป้องกันและควบคุมโรคติดต่อ การสุศึกษาว่าด้วยการป้องกันโรค การรักษาตัวและการรักษาพยาบาล (บุญ สุวรรณศรี "ขอบเขตและความหมายของการพัฒนาอนามัย" ทฤษฎีและแนวความคิดในการพัฒนาประเทศ (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ 2 สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ 2515), หน้า 722.

จากการศึกษาในครั้งนี้พบว่า ผู้รับการสัมภาษณ์ที่ให้คำตอบว่าเคยได้รับข่าวสาร
 ด้านการสาธารณสุขมีจำนวนค่อนข้างสูง คือ ประมาณร้อยละ 75 ซึ่งผิดจากความคาดหมาย
 โดยทั่ว ๆ ไป ที่ว่าประชาชนในท้องถิ่นชนบทมักจะขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับ
 การสาธารณสุข แต่เนื่องจากในเขตวิจัยเป็นเขตทดลองของโครงการลำปาง ได้เข้า
 ไปปฏิบัติการอยู่จึงทำให้ประชาชนในท้องถิ่นได้ใกล้ชิดกับเจ้าหน้าที่ของโครงการและทราบ
 ข่าวสารด้านการสาธารณสุขมากขึ้น จากการที่ประชากรในเขตวิจัยมีความใกล้ชิดกับเจ้า
 หน้าที่ของโครงการและเจ้าหน้าที่หน่วยอนามัย จึงทำให้มีความรู้ในเรื่องการระวังป้องกัน
 มิให้เกิดโรคร้ายไข้เจ็บ จากการสังเกตโดยทั่วไปแล้วพบว่าชาวบ้านส่วนใหญ่ในเขตวิจัย
 ให้ความเคารพและเชื่อฟังเจ้าหน้าที่ของหน่วยอนามัยในเขตที่อยู่ของตน เมื่อมีปัญหาใน
 ด้านสุขภาพอนามัยก็มักจะปรึกษาเจ้าหน้าที่หน่วยอนามัย นอกจากนั้นยังมีชาวบ้านจำนวน
 ไม่น้อยที่นิยมใช้บริการของสถานีอนามัย ในบรรดาผู้ที่ให้คำตอบว่าเคยได้รับข่าวสาร
 สาธารณสุขซึ่งมีจำนวนสูงถึงร้อยละ 75.1 เมื่อถามว่าเขาได้รับข่าวสารสาธารณสุข
 ครั้งสุดท้ายจากผู้ใดนั้น ปรากฏว่ามีผู้ให้คำตอบว่าได้รับข่าวสารครั้งสุดท้ายจากเจ้าหน้าที่
 หน่วยอนามัย เจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุข ถึงร้อยละ 77 (ตามตารางที่ 26) ซึ่ง
 เป็นจำนวนที่สูงมากทีเดียว อันแสดงให้เห็นว่าสื่อเฉพาะกิจในรูปของบุคคลซึ่งให้ข่าวสาร
 การอนามัยแก่ประชาชนในเขตวิจัยได้รับความนิยมน้อยอย่างแพร่หลาย คือ มีผู้ใช้สื่อดังกล่าว
 เป็นจำนวนมาก และการที่สื่อเฉพาะกิจมีบทบาทอย่างมากในการให้ข่าวสารด้านการ
 สาธารณสุขแก่ชาวชนบท โดยเฉพาะในเขตวิจัยครั้งนี้ เนื่องจากเป็นความพยายามของ
 กระทรวงสาธารณสุขที่จะเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจในเรื่องอนามัยแก่ประชาชน เพื่อ
 นำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันเป็นการเสริมสร้างคุณภาพของประชาชน สำหรับสื่อบุคคล
 (กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เพื่อน กลุ่มสนทนา ครู ญาติ) ตลอดจนสื่อมวลชน (วิทยุ โทรทัศน์
 ภาพยนตร์ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร หนังสือเล่ม และแผ่นป้ายประกาศ) จะเห็นได้ว่ามีบทบาท
 น้อยมากในการแพร่กระจายความรู้ในด้านการสาธารณสุข

ตารางที่ 26 สื่อที่ให้ข่าวสารด้านการสาธารณสุขครั้งสุดท้ายแก่ผู้รับการ
สัมภาษณ์

สื่อที่ให้ข่าวสารเกี่ยวกับการสาธารณสุข	ร้อยละ
สื่อเฉพาะกิจ	76.9
สื่อบุคคล	16.0
สื่อมวลชน	7.1
รวม	100.0 (238)*

หมายเหตุ * หมายถึง จำนวนผู้ที่เคยได้รับข่าวสารด้านการสาธารณสุข
สื่อเฉพาะกิจ ได้แก่ เจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุข เจ้าหน้าที่หน่วย
อนามัย
สื่อบุคคล ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เพื่อน กลุ่มสนทนา ครู ญาติ
สื่อมวลชน ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร
หนังสือเล่ม และแผ่นป้ายประกาศ

เมื่อพิจารณาถึงปัจจัยทางเพศ อายุ การศึกษา และสถานภาพทางเศรษฐกิจ
และสังคม กับการรับข่าวสารการสาธารณสุข จากสื่อชนิดต่าง ๆ กัน ได้แก่สื่อเฉพาะกิจ
สื่อบุคคลและสื่อมวลชน โดยทำการทดสอบค่าไคสแควร์ที่ระดับความ มีนัยสำคัญ .05
(จากตารางที่ 27) พบว่าทั้งผู้ชายและผู้หญิงมีการใช้สื่อต่าง ๆ ในการรับข่าวสารด้าน
การสาธารณสุขที่ไม่แตกต่างกันโดยใช้สื่อเฉพาะกิจในการรับข่าวสารการสาธารณสุขเป็นส่วน
ใหญ่ ซึ่งมีจำนวนร้อยละ 72.6 ในกลุ่มผู้ชาย และร้อยละ 78.8 ในกลุ่มผู้หญิง รองลงมา
เป็นสื่อบุคคล สำหรับสื่อมวลชนจะมีบทบาทน้อยที่สุดในการให้ข่าวสารด้านการอนามัย

ทุก ๆ กลุ่มอายุจะมีการใช้สื่อต่าง ๆ ในการรับข่าวสารค่านการสาธารณสุขที่ไม่แตกต่างกันโดยทุกกลุ่มจะใช้สื่อเฉพาะกิจในการรับข่าวสารค่านการสาธารณสุขมากกว่าสื่อชนิดอื่น ๆ ในกลุ่มอายุ 20 - 29 ปีมีจำนวนร้อยละ 71.4 กลุ่มอายุ 30 - 39 ปีมีจำนวนร้อยละ 82.1 กลุ่มอายุ 40 - 49 ปี และ 50 ปีขึ้นไปมีจำนวนร้อยละ 78.6 และ 69.6 ตามลำดับ แต่สำหรับกลุ่มอายุ 50 ปีขึ้นไปจะมีผู้ใช้สื่อเฉพาะกิจน้อยกว่ากลุ่มอายุอื่น ๆ ในขณะที่เดียวกันก็มีผู้ให้คำตอบว่าทราบข่าวการสาธารณสุขจากสื่อมวลชนมากกว่ากลุ่มอายุอื่น ๆ ด้วย (ตามตารางที่ 27) การที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องจากผู้ที่อยู่ในวัยสูงอายุบางคนไม่ค่อยออกนอกบ้านจึงไม่ค่อยพบกับใคร เมื่ออยู่บ้านเปิดวิทยุฟัง จึงมีโอกาสทราบข่าวการสาธารณสุขจากสื่อมวลชนดังกล่าวมากกว่าในกลุ่มอายุอื่น ๆ และในทุก ๆ กลุ่มอายุจะมีผู้ให้คำตอบว่าได้รับข่าวการสาธารณสุขครั้งสุดท้ายจากสื่อบุคคลเป็นจำนวนรองลงมาและสื่อมวลชนมีจำนวนน้อยที่สุด

เมื่อพิจารณาถึงระดับการศึกษา ปรากฏว่าการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับการใช้สื่อชนิดต่าง ๆ ในการรับข่าวสารค่านการสาธารณสุข โดยในทุก ๆ ระดับการศึกษาจะได้รับข่าวการสาธารณสุขครั้งสุดท้ายจากสื่อเฉพาะกิจมากกว่าสื่อชนิดอื่น ๆ แต่ในกลุ่มผู้ไม่ได้เรียนมีผู้ให้คำตอบว่าได้ทราบข่าวการสาธารณสุขจากสื่อเฉพาะกิจและสื่อบุคคลในอัตราที่ใกล้เคียงกันคือ สื่อเฉพาะกิจร้อยละ 50 และสื่อมวลชนร้อยละ 41.7 ทั้งนี้ อาจเนื่องจากผู้ที่ไม่มีการศึกษาเกิดความขลาดกลัวไม่กล้าพูดคุยกับเจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุข และเจ้าหน้าที่หน่วยอนามัย เมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยต่าง ๆ มักจะนิยมถามจากเพื่อนฝูงญาติพี่น้องมากกว่า สำหรับในกลุ่มผู้มีการศึกษาสูงขึ้น มีแนวโน้มที่จะใช้สื่อเฉพาะกิจสูงขึ้นด้วย คือ มีผู้ใช้สื่อเฉพาะกิจร้อยละ 50 ในกลุ่มผู้ไม่ได้เรียน ร้อยละ 78.7 ในกลุ่มผู้มีการศึกษาระดับประถมศึกษาที่ 1 - ประถมปีที่ 4 และร้อยละ 70.0 ในกลุ่มผู้มีการศึกษาตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาที่ 5 ขึ้นไป

การรับข่าวสารการสาธารณสุขครั้งสุดท้ายนั้น เมื่อพิจารณาถึงปัจจัยค่านสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้รับการสัมภาษณ์พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กับการใช้สื่อชนิดต่าง ๆ ในการรับข่าวสารค่านการสาธารณสุข โดยในทุก ๆ ระดับสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม

จะใช้สื่อเฉพาะกิจเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะในกลุ่มผู้ที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมในชั้นต่ำค่อนข้างกลาง จะมีจำนวนผู้ใช้สื่อเฉพาะกิจสูงกว่าในกลุ่มอื่น ๆ เล็กน้อยจากรายงานของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่าครัวเรือนที่มีรายได้น้อยของภาคเหนือใช้บริการสถานพยาบาลของทางราชการมากกว่าทางภาคอื่น ๆ (67%) ซึ่งอาจทำให้ชาวบ้านมีโอกาสใกล้ชิดกับเจ้าหน้าที่อนามัยได้มากขึ้น⁵⁸

ตารางที่ 27 การรับข่าวสารด้านสาธารณสุขครั้งสุดท้ายของผู้รับสารสัมพันธ์ จำแนกตามชนิดของสื่อที่ใช้กับปัจจัยทางเพศ อายุ การศึกษาและสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม

ปัจจัยส่วนบุคคล	การใช้สื่อชนิดต่าง ๆ (ร้อยละ)			รวม
	สื่อมวลชน	สื่อเฉพาะกิจ	สื่อบุคคล	
<u>เพศ</u>				
ชาย	9.6	72.6	17.8	100.0 (73)
หญิง	6.1	78.8	15.1	100.0 (165)
รวม	7.1	76.9	16.0	100.0 (238)
	$\chi^2 = 1.37$	$\chi^2(.05) = 5.99$		

⁵⁸ชลดดา ปราชญานุกร, สภาพสังคมเศรษฐกิจและการวางแผนครอบครัวในชนบทภาคเหนือของไทย: ข้อเสนอแนะสำหรับการผลิตโสตทัศนูปกรณ์วางแผนครอบครัว (พระนคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2519), หน้า 71.

ตารางที่ 27 การรับข่าวสารค่านการสาธารณสุขครั้งสุดท้ายของผู้รับการ
สัมภาษณ์ จำแนกตามชนิดของสื่อที่ใช้กับปัจจัยทางเพศ อายุ
การศึกษา และสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม (ต่อ)

ปัจจัยส่วนบุคคล	การใช้สื่อชนิดต่าง ๆ (ร้อยละ)			รวม
	สื่อมวลชน	สื่อเฉพาะกิจ	สื่อบุคคล	
<u>อายุ</u>				
20 - 29 ปี	9.5	71.4	19.0	100.0 (63)
30 - 39 ปี	6.0	82.1	11.9	100.0 (67)
40 - 49 ปี	4.9	78.6	16.6	100.0 (84)
50 ปีขึ้นไป	13.0	69.6	17.4	100.0 (24)
รวม	7.1	76.9	16.0	100.0 (238)
	$\chi^2 = 4.23$		$\chi^2(.05) = 12.59$	
<u>การศึกษา</u>				
ไม่ได้เรียน	8.3	50.0	41.7	100.0 (12)
ป.1 - ป.4	6.9	78.7	14.4	100.0 (216)
ตั้งแต่ ป.5ขึ้นไป	10.0	70.0	20.0	100.0 (10)
รวม	7.1	76.9	16.0	100.0 (238)
	$\chi^2 = 6.93$		$\chi^2(.05) = 9.49$	

ตารางที่ 27 การรับข่าวสารด้านการสาธารณสุขครั้งสุดท้ายของผู้รับการ
สัมภาษณ์ จำแนกตามชนิดของสื่อที่ใช้กับปัจจัยทางเพศ อายุ
การศึกษาและสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม (ต่อ)

ปัจจัยส่วนบุคคล	การใช้สื่อชนิดต่าง ๆ (ร้อยละ)			รวม
	สื่อมวลชน	สื่อเฉพาะกิจ	สื่อบุคคล	
<u>สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม</u>				
ชั้นสูง	-	๓	-	*๓(1)
ชั้นกลาง	12.5	75.0	12.5	100.0 (16)
ชั้นต่ำค่อนข้างกลาง	7.7	81.7	10.6	100.0 (104)
ชั้นต่ำ	6.0	72.6	21.4	100.0 (117)
รวม	7.1	76.9	16.0	100.0 (238)
$\chi^2 = 6.14 \quad \chi^2(.05) = 12.59$				

หมายเหตุ *๓ หมายถึง จำนวนตัวอย่างต่ำกว่า 5 ราย

เมื่อนำเอาตารางที่ 27 นี้มาวิเคราะห์จะพบว่า ในทุกเพศ ทุกกลุ่มอายุ ทุก
ระดับการศึกษา และทุกสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมจะมีการใช้สื่อชนิดต่าง ๆ ในการ
รับทราบข่าวสารด้านการสาธารณสุขไม่แตกต่างกัน ส่วนใหญ่แล้วจะใช้สื่อเฉพาะกิจมาก
ที่สุด สื่อบุคคลมีจำนวนรองลงมา และสื่อมวลชนน้อยที่สุด การที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากใน
เขตวิจัยซึ่งโครงการสาขางได้เข้าไปปฏิบัติการอยู่นั้น ทางโครงการได้พยายามที่จะจัด
ปัญหาของชาวชนบทอันได้แก่ ปัญหาด้านสุขภาพอนามัย, ปัญหาเรื่องการเงินการบริโภค
และปัญหาถูกมาก เพื่อให้ชาวชนบทมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นโดยคำนึงถึงว่าการที่ประชาชน

มีสุขภาพพลานามัยที่แข็งแรงสมบูรณ์ ก็ย่อมมีกำลังกายกำลังใจที่จะประกอบอาชีพหรือศึกษาเล่าเรียน อันจะเป็นการพัฒนาตนเองและประเทศชาติ ทางโครงการล่าปางจึงพยายามส่งเจ้าหน้าที่ของโครงการออกแนะนำชาวบ้านให้รู้จักวิธีระวังป้องกันสุขภาพอนามัยเพื่อความเจริญสูงสุดของตนเองและครอบครัว รวมทั้งประเทศชาติด้วย และการที่สื่อมวลชนมีบทบาทน้อยมากในการให้ข่าวสารทางด้านการสาธารณสุข ก็เนื่องจากเนื้อหาของสาระของสื่อมวลชนแต่ละประเภทมีค้ำถึงปัญหาในด้านการสาธารณสุข เช่น วิทยุก็มักจะมีรายการเพลง ละครวิทยุ หรือข่าวสารด้านอื่น ๆ ที่มักจะไม่เกี่ยวกับปัญหาโรคร้ายไข้เจ็บ ของประชาชน หากจะให้สื่อมวลชนเข้ามามีอิทธิพลต่อการปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ในชนบทแล้ว รัฐบาลก็ควรจะได้หาทางวางแผนใช้สื่อมวลชนให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศให้มากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน โดยเน้นในเนื้อหาของข่าวสารที่เสนอมาซึ่งผู้รับชม รับฟัง และผู้อ่าน อย่างไรก็ตามการที่ประชาชนจะรับข่าวสารต่าง ๆ ได้มากน้อยเพียงใดนั้น นอกจากรัฐบาลจะเข้ามามีบทบาทเกี่ยวข้องแล้ว ตัวผู้รับสารเองก็มีความสำคัญมิใช่น้อย ผู้รับสารแต่ละคนมีสิทธิที่จะเลือกรับข่าวสารได้ ทั้งนี้ เนื่องจากสื่อสารมวลชนแบบปล่อยยี่ให้ทำ (Laissez faire) อย่างในประเทศไทยเรานี้ประชาชนที่มีเครื่องรับสารย่อมเลือกบริโภคสิ่งที่เขาชอบได้

2. สื่อเฉพาะกิจในด้านการเกษตร

ดังได้กล่าวมาแล้วว่า ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม ดังนั้นอาชีพเกษตรกรรมจึงเป็นหัวใจหลักที่สำคัญของคนในชาติ แต่การจะประสบผลสำเร็จในการทำเกษตรกรรมและกิจการอื่นใดนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ประกอบอาชีพจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในงานของตนเป็นอย่างดี แต่เท่าที่เป็นอยู่ในทุกวันนี้มักจะปรากฏว่าผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในวิธีการเพิ่มพูนผลผลิต ไม่ค่อยยอมรับเทคนิคใหม่ ๆ หรือการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ยังคงยึดมั่นอยู่กับแบบแผนเก่า ๆ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีผู้ชำนาญการทางด้านเกษตรกรรมเป็นผู้ให้คำแนะนำและช่วยเหลือแก่ชาวเกษตรกร โดยเฉพาะอย่างยิ่งเจ้าหน้าที่ของกระทรวงเกษตรซึ่งได้รับการศึกษาอบรมเกี่ยวกับวิชาชีพ

แขนงนี้มาแล้ว จึงน่าจะมีบทบาทสำคัญในการแนะนำและชักจูงชาวเกษตรกรให้หันมาปรับปรุงวิธีการเพาะปลูกของตน รวมทั้งนำเอาวิทยาการใหม่ ๆ ที่ได้ผลมาใช้ในการเพาะปลูก ควรมีการทดลองและสาธิตให้ชาวเกษตรกรได้เห็นประโยชน์ที่เขาถึงจะได้รับ หากกระทำตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ด้านเกษตร ซึ่งจะทำให้ชาวชนบทเกิดความมั่นใจยิ่งขึ้น ดังนั้นเจ้าหน้าที่ของกระทรวงเกษตรและหน่วยเร่งรัดพัฒนาชนบทจึงเป็นสื่อเฉพาะกิจที่มีบทบาทสำคัญในการแพร่กระจายข่าวสารที่เป็นประโยชน์ในทางการเกษตร

จากการศึกษาในครั้งนี้พบว่าประชาชนในตำบลทางฉัตร และตำบลหนองหล่ม ส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ทางด้านเกษตร เช่นเดียวกับชาวชนบทโดยทั่วไป จากการสัมภาษณ์ปรากฏว่ามีผู้รับการสัมภาษณ์เพียงร้อยละ 57 เท่านั้นที่เคยได้รับข่าวสารทางการเกษตร และจากจำนวนผู้ให้คำตอบว่าเคยได้รับข่าวสารทางการเกษตรนั้น มีเพียงร้อยละ 30.5 เท่านั้นที่ให้คำตอบว่า ได้ทราบข่าวสารเกษตรครั้งสุดท้ายจากเจ้าหน้าที่ของกระทรวงเกษตร และเจ้าหน้าที่หน่วยพัฒนา (ตารางที่ 28) แสดงให้เห็นว่าสื่อเฉพาะกิจในด้านเกษตรยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าในด้านการอนามัย

ตารางที่ 28 สื่อที่ได้ข่าวสารด้านการเกษตรครั้งสุดท้ายแก่ผู้รับการสัมภาษณ์

สื่อที่ให้ข่าวสารเกี่ยวกับการเกษตร	ร้อยละ
สื่อเฉพาะกิจ	30.5
สื่อบุคคล	40.0
สื่อมวลชน	29.5
รวม	100.0 (180) *

หมายเหตุ * หมายถึง จำนวนผู้ที่เคยได้รับข่าวสารด้านการเกษตร

สื่อเฉพาะกิจ	ได้แก่	เจ้าหน้าที่ของกระทรวงเกษตรและเจ้าหน้าที่หน่วยพัฒนา
สื่อบุคคล	ได้แก่	กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เพื่อน ญาติ เพื่อนกลุ่มสนทนา ครู พระ
สื่อมวลชน	ได้แก่	วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร หนังสือเล่ม แผ่นป้ายประกาศ

การที่สื่อเฉพาะกิจทางด้านการเกษตรในเขตวิจัยมีบทบาทน้อยในการให้ข่าวสารทางการเกษตร เนื่องจากในเขตวิจัยโดยปกติไม่ค่อยมีเจ้าหน้าที่ของกระทรวงเกษตรออกไปให้คำแนะนำวิธีการประกอบอาชีพด้านการเกษตรในหมู่บ้านบ่อยนัก ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการขาดความเอาใจใส่ในการปรับปรุงกิจกรรมทางการเกษตรและการเผยแพร่ความรู้ใหม่ ๆ ทางด้านการเกษตรให้แก่ประชาชน ทั้ง ๆ ที่การให้บริการทางด้านนี้เป็นงานที่สำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาปรับปรุงการครองชีพของเกษตรกร ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากความไม่แพร่หลายของสื่อเฉพาะกิจประเภทนี้

เมื่อพิจารณาถึงการได้รับข่าวสารการเกษตรครั้งสุดท้าย จำแนกตามสื่อที่ใช้ในการรับข่าวสาร กับปัจจัยทางเพศ อายุ การศึกษา และสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม โดยทำการทดสอบด้วยค่าไคสแควร์ที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 จะพบว่าเพศมีความสัมพันธ์กับการใช้สื่อชนิดต่าง ๆ ในการรับทราบข่าวสารการเกษตร จากตารางที่ 29 ปรากฏว่าผู้ชายจะทราบข่าวสารการเกษตรจากสื่อมวลชนเป็นอันดับร้อยละสูงสุด คือ 42.9 สื่อเฉพาะกิจเป็นอันดับรองลงมาร้อยละ 38.1 และสื่อบุคคลมีจำนวนน้อยที่สุดเพียงร้อยละ 19 แต่สำหรับผู้หญิงนั้นจะได้รับทราบข่าวสารการเกษตรจากสื่อบุคคลมากกว่าสื่อชนิดอื่น ๆ มีจำนวนสูงถึงร้อยละ 51.3 และสื่อเฉพาะกิจเป็นอันดับรองลงมา สื่อมวลชนมีจำนวนน้อยที่สุด การที่เพศชายมีจำนวนของผู้ที่ได้รับข่าวสารการเกษตรจากสื่อมวลชนเป็นจำนวนร้อยละที่สูงกว่าเพศหญิง เนื่องจากเพศชายมีจำนวนร้อยละของการเปิดรับสื่อมวลชนชนิด อาทิเช่น วิทยุ หนังสือพิมพ์ มากกว่าเพศหญิง และจากสื่อมวลชนเหล่านี้ รัฐบาลได้ใช้เป็นเครื่องมือในการเผยแพร่ข่าวสารการเกษตรมาสู่ประชากร แม้จะไม่มากนักแต่ก็สามารถให้ผู้เปิดรับสื่อ

ดังกล่าว ได้ทราบข่าวสารความรู้ทางด้านการเกษตรบ้างไม่มากนักน้อย สำหรับเพศหญิง นั้นมีลักษณะนิสัยอย่างหนึ่งที่เป็นคุณสมบัติประจำตัวคือ ชอบการพูดคุย และจากการสนทนากับผู้อื่นก็ย่อมจะได้รับข่าวสารความรู้ในเรื่องต่าง ๆ ดังนั้นจึงมีผู้หญิงที่ให้คำตอบว่าได้รับทราบข่าวสารการเกษตรจากสื่อบุคคลมากกว่าสื่อชนิดอื่น ๆ

สำหรับปัจจัยด้านอายุนั้นพบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กับการใช้สื่อชนิดต่าง ๆ ในการรับทราบข่าวสารการเกษตร ในกลุ่มผู้มีอายุ 20 - 29 ปี และ 40 - 49 ปี จะมีผู้ที่ให้คำตอบว่าทราบข่าวสารด้านการศึกษาครั้งสุดท้ายจากสื่อบุคคลมากกว่าสื่อชนิดอื่น ๆ แต่ในกลุ่มอายุ 30 - 39 ปี จะมีผู้ทราบข่าวการเกษตรครั้งสุดท้ายจากสื่อมวลชนมากกว่าสื่อชนิดอื่น ๆ เล็กน้อย และในกลุ่มอายุ 50 ปีขึ้นไปเป็นที่น่าสังเกตว่ามีผู้ใช้สื่อเฉพาะกิจในการรับข่าวสารการเกษตรครั้งสุดท้ายมากกว่าสื่อชนิดอื่น ๆ คือ ร้อยละ 47.8 ในขณะที่ใช้สื่อมวลชนและสื่อบุคคลเป็นจำนวนเท่า ๆ กันคือ ร้อยละ 26.1

และเมื่อพิจารณาถึงปัจจัยทางด้านการศึกษา พบว่าการศึกษามีความสัมพันธ์กับการใช้สื่อชนิดต่าง ๆ ในการรับทราบข่าวสารการเกษตร ผู้ที่ไม่มีการศึกษาจะใช้สื่อมวลชนในการรับข่าวสารด้านการศึกษาครั้งสุดท้ายมากกว่าสื่อชนิดอื่น ๆ แต่กลุ่มผู้ที่มีการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - ประถมปีที่ 4 จะมีผู้ใช้สื่อบุคคลในการรับทราบข่าวการเกษตรมากที่สุด และในกลุ่มผู้มีการศึกษาตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ขึ้นไปจะมีผู้ใช้สื่อเฉพาะกิจในการรับทราบข่าวการเกษตรมากที่สุด

เมื่อนำปัจจัยทางด้านสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมมาพิจารณา พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กับการรับทราบข่าวการเกษตร แต่จากตารางที่ 29 จะเห็นว่าในกลุ่มผู้มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมในชั้นกลางมีแนวโน้มที่จะใช้สื่อมวลชนในการรับทราบข่าวการเกษตรมากกว่าสื่อชนิดอื่น ๆ คือ ร้อยละ 45.4 แต่ในกลุ่มผู้มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมในชั้นต่ำค่อนข้างกลางมีแนวโน้มที่จะใช้สื่อเฉพาะกิจในการรับทราบข่าวการเกษตรมากกว่าสื่อชนิดอื่น ๆ และในกลุ่มผู้มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมในชั้นต่ำมีแนวโน้มที่จะใช้สื่อบุคคลในการรับทราบข่าวการเกษตรมากกว่าสื่อชนิดอื่น ๆ

ตารางที่ 29 การรับทราบข่าวสารด้านการเกษตรครั้งสุดท้าย จำแนกตามชนิดของสื่อที่ใช้กับปัจจัยทางเพศ อายุ การศึกษา และสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม

ปัจจัยส่วนบุคคล	การใช้สื่อชนิดต่าง ๆ (ร้อยละ)			รวม
	สื่อมวลชน	สื่อเฉพาะกิจ	สื่อบุคคล	
<u>เพศ</u>				
ชาย	42.9	38.1	19.0	100.0 (63)
หญิง	22.2	26.5	51.3	100.0 (117)
รวม	29.4	30.6	40.0	100.0 (180)
	$\chi^2 = 18.23$	$\chi^2 (.05) = 5.99$		
<u>อายุ</u>				
20 - 29 ปี	29.2	16.6	54.2	100.0 (48)
30 - 39 ปี	36.7	30.6	32.6	100.0 (49)
40 - 49 ปี	25.0	35.0	40.0	100.0 (60)
50 ปีขึ้นไป	26.1	47.8	26.1	100.0 (23)
รวม	29.4	30.6	40.0	100.0 (180)
	$\chi^2 = 11.29$	$\chi^2 (.05) = 12.59$		

ตารางที่ 29 การรับทราบข่าวสารด้านการเกษตรครั้งสุดท้าย จำแนกตามชนิดของสื่อที่ใช้กับปัจจัยทางเพศ อายุ การศึกษา และสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม (ต่อ)

ปัจจัยส่วนบุคคล	การใช้สื่อชนิดต่าง ๆ (ร้อยละ)			รวม
	สื่อมวลชน	สื่อเฉพาะกิจ	สื่อบุคคล	
<u>การศึกษา</u>				
ไม่ได้เรียน	50.0	20.0	30.0	100.0 (10)
ป.1 - ป.4	28.0	29.2	42.8	100.0 (161)
ตั้งแต่ ป.5 ขึ้นไป	33.3	66.6	-	100.0 (9)
รวม	29.4	30.6	40.0	100.0 (180)
<u>สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม</u>				
	$\chi^2 = 10.37$	$\chi^2(.05) = 9.49$		
ชั้นสูง	-	*ก	-	*ก
ชั้นกลาง	45.4	27.3	27.3	100.0 (11)
ชั้นต่ำค่อนข้างกลาง	26.6	38.0	35.4	100.0 (79)
ชั้นต่ำ	30.3	23.6	46.1	100.0 (89)
รวม	29.4	30.6	40.0	100.0 (180)*
	$\chi^2 = 8.17$	$\chi^2(.05) = 12.59$		

หมายเหตุ * หมายถึง จำนวนผู้รับการสัมภาษณ์ที่เคยทราบข่าวสารการเกษตร

*ก หมายถึง จำนวนตัวอย่างต่ำกว่า 5 ราย

3. สหกรณ์การเกษตร

สหกรณ์การเกษตร⁵⁹ คือ หน่วยงานหรือสถาบันท้องถิ่นที่มีหน้าที่ในการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพในชนบทโดยเฉพาะอาชีพการเกษตร ฉะนั้นสหกรณ์จึงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในชนบท เพราะนอกจากจะช่วยขจัดความยากจนในชนบทและสร้างความกินที่อยู่ดีให้แก่สังคมและชุมชนในชนบทแล้ว ยังได้ส่งเสริมการศึกษาและเสริมสร้างการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยได้อีกด้วย

สหกรณ์การเกษตร นับได้ว่าเป็นหน่วยงานหรือสถาบันที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชนบทปัจจุบัน เพราะสหกรณ์การเกษตรมีหน้าที่สำคัญหลายอย่างทั้งด้านการตลาด ด้านการศึกษาอบรม และด้านการบริหาร ตลอดจนเป็นศูนย์กลางหรือองค์กรกลางในการพัฒนาชนบทอีกด้วย ดังนั้นประเทศต่าง ๆ ทั้งที่พัฒนาแล้วและที่กำลังพัฒนา จึงได้อาศัยสหกรณ์การเกษตรเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาการเกษตรและพัฒนาชนบท เพราะเป็นที่ประจักษ์แล้วว่าสหกรณ์การเกษตรสามารถดำเนินงานได้ผลจริงอย่างเช่น ในเดนมาร์กและในญี่ปุ่น เป็นต้น⁶⁰

รัฐบาลของหลาย ๆ ประเทศได้พยายามทุกวิถีทางที่จะขจัดความยากจน และความไม่เป็นธรรมในสังคมชนบทให้หมดสิ้นไปด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น การส่งเสริมการเกษตร การให้การศึกษา การพัฒนาผู้นำในท้องถิ่นและการพัฒนาชุมชน แต่วิธีที่ได้ผลที่สุดคือ วิธีสหกรณ์ เพราะสหกรณ์เป็นทั้งองค์กรทางด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะสหกรณ์จะมีบทบาทสำคัญในการเพิ่มรายได้ของสมาชิก โดยการเพิ่มผลผลิต การลดต้นทุนการผลิต การจัดการเออาร์คเอาเปรียบของพ่อค้าคนกลาง การจำหน่ายผลผลิตให้ได้ราคาดี และ

⁵⁹ ประคิมฐ์ มีชดิมา, บทบาทของการเกษตรและสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมชนบทไทย (กรุงเทพมหานคร 2518), หน้า 78.

⁶⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 60.

ยุติธรรม การจัดการวางแผนงานตามฤดูกาลและการวางแผนการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ
ควย⁶¹

แต่อย่างไรก็ตามมักจะเป็นที่ปรากฏอยู่เสมอว่าการปฏิบัติงานของสหกรณ์การ
เกษตร สมาคมหรือสาขาสมาคมและหน่วยงานที่ให้บริการทางการเกษตรเป็นไปอย่างขาด
ประสิทธิภาพ จากการสำรวจในเขตโครงการพัฒนาชนบทลุ่มน้ำแม่กลองพบว่า ประชากร
ส่วนมากร้อยละ 70 - 80 ของครัวเรือนตัวอย่าง ไม่ทราบว่ามีการกลุ่มสหกรณ์การเกษตรใน
ท้องถิ่นของตน และแม่ค้าผู้ที่เป็นสมาชิกและเสียบัตรสมาชิกแล้วบางคนยังไม่เคยใช้บริการ
ของกลุ่มก็มี⁶²

จากการสำรวจครั้งนี้พบว่า มีผู้สัมภาษณ์เพียงร้อยละ 16 เท่านั้นที่ให้คำตอบว่า
เคยเข้าร่วมประชุมกลุ่มสหกรณ์การเกษตร ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากลุ่มสหกรณ์การเกษตรเป็น
สื่อเฉพาะกิจที่เข้าถึงประชากรในชนบทน้อยมาก ทั้ง ๆ ที่ในเขตวิจัยประชากรส่วนใหญ่
ประกอบอาชีพเกษตรกรรม น่าที่จะมีผู้เป็นสมาชิกของกลุ่มสหกรณ์การเกษตรและเข้าร่วม
ประชุมเป็นจำนวน แต่เนื่องจากข้อมูลที่มีอยู่ไม่มีคำตอบที่ว่า "ท่านเป็นสมาชิกกลุ่มสหกรณ์
การเกษตรหรือไม่" จึงไม่อาจทราบได้ว่ามีผู้เป็นสมาชิกมากน้อยเพียงใด ทราบแต่เพียง
ว่าผู้ที่เคยเข้าร่วมประชุมกลุ่มฯ มีจำนวนน้อยมาก การที่ประชากรในชนบทไม่ได้ให้ความ
สนใจต่อกลุ่มสหกรณ์ฯ เท่าที่ควรจึงน่าจะเป็นอุปสรรคอันสำคัญต่อการพัฒนาชนบท เพราะ
ชาวชนบทจะต้องดำเนินการขายผลิตผลด้วยตนเอง ไม่มีกลุ่มสหกรณ์ฯ เป็นตัวแทน อาจทำ
ให้ถูกขูดรีดจากพ่อค้าและนายทุนได้ นอกจากนั้นยังขาดหลักประกันที่มั่นคงในการประ-
กอบอาชีพ ทั้งนี้ เนื่องจากอาชีพเกษตรนั้นขึ้นอยู่กับดินฟ้าอากาศเป็นสำคัญ ปีใดที่ฝนฟ้าไม่
อำนวยชาวบางครอบครัวอาจถึงกับหมดตัวได้ แต่ถ้าเป็นสมาชิกของกลุ่มสหกรณ์การ-

⁶¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 69.

⁶² โครงการพัฒนาชนบทลุ่มน้ำแม่กลอง, เรื่องเดิม, หน้า 419.

เกษกรแล้ว จะได้รับความช่วยเหลือในการกู้ยืมเงินเพื่อลงทุนในครั้งต่อไปได้

เมื่อพิจารณาถึงปัจจัยทางเพศ อายุ การศึกษา และสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม กับการเข้าร่วมประชุมกลุ่มสหกรณ์การเกษตร (ตารางที่ 30) โดยทำการทดสอบด้วยค่าไคสแควร์ที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 พบว่า เพศไม่มีความสัมพันธ์กับการเคยเข้าร่วมประชุมกลุ่มสหกรณ์โดยผู้ที่เคยร่วมประชุมกลุ่มสหกรณ์มีจำนวนร้อยละ 27.4 ในกลุ่มผู้ชาย และร้อยละ 10.8 ในกลุ่มผู้หญิง

สำหรับอายุของผู้ที่เคยเข้าร่วมประชุมกลุ่มสหกรณ์การเกษตรนั้น พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กับการเคยเข้าร่วมประชุมกลุ่มสหกรณ์ กล่าวคือ ไม่ว่าจะอยู่ในกลุ่มอายุใดจะมีผู้เคยเข้าร่วมประชุมกลุ่มสหกรณ์ร้อยละใกล้เคียงกัน ยกเว้นแต่ในกลุ่มผู้มีอายุ 50 ปีขึ้นไป จะมีเปอร์เซ็นต์ของผู้เคยเข้าร่วมประชุมกลุ่มสหกรณ์มากกว่ากลุ่มอื่น ๆ การที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องจากผู้ที่อยู่ในวัยสูงอายุเป็นผู้ที่แลเห็นประโยชน์ของการร่วมประชุมกลุ่มสหกรณ์มากกว่าคนในกลุ่มอายุอื่น ๆ เนื่องจากผู้ที่สูงอายุส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่มีกิจการต่าง ๆ เช่น มีไร่ นา หรือ สวน เป็นของตนเอง กอปรกับมีเวลาว่างเพราะได้พักผ่อนอยู่กับบ้าน โดยดูหลานไปประกอบกิจการงานแทน จึงมีโอกาสเข้าร่วมประชุมมากกว่าในกลุ่มอายุอื่น ๆ

ในด้านการศึกษากับการเคยเข้าร่วมประชุมกลุ่มสหกรณ์นั้น พบว่าการศึกษามีความสัมพันธ์กับการเคยเข้าร่วมประชุมกลุ่มสหกรณ์ ผู้ที่ไม่มีการศึกษาเคยเข้าร่วมประชุมกลุ่มสหกรณ์ ร้อยละ 11.5 ในขณะที่ผู้มีการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 1 - ประถมปีที่ 4 และตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ขึ้นไป มีผู้เคยเข้าร่วมประชุมกลุ่มสหกรณ์ ร้อยละ 16.2 และ 15.4 ตามลำดับ จะเห็นได้ว่าจำนวนร้อยละของผู้มีการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 1 - ประถมปีที่ 4 และตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ขึ้นไป ที่เคยเข้าร่วมประชุมกลุ่มสหกรณ์ จะสูงกว่าในกลุ่มผู้ไม่ได้เรียน ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องจากว่าผู้มีการศึกษาย่อมมีความเข้าใจถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากการเข้าร่วมประชุมกลุ่มสหกรณ์การเกษตรมากกว่าผู้ที่ไม่มีการศึกษา

เมื่อพิจารณาถึงสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม พบว่ามีความสัมพันธ์กับการเคยเข้าร่วมประชุมกลุ่มสหกรณ์ แต่ในกลุ่มผู้มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมสูงขึ้น

จะมีจำนวนร้อยละของผู้ที่เคยเข้าร่วมประชุมกลุ่มสหกรณ์การเกษตรมากกว่ากลุ่มผู้มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำกว่าเล็กน้อย ทั้งนี้ อาจเนื่องจากผู้ที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมสูงมักจะเป็นผู้ที่มีความเป็นของตนเองและมีจำนวนมาก ผลผลิตที่ได้ในแต่ละปีจะมีจำนวนมากขึ้นด้วย ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องพึ่งพาบริการของกลุ่มสหกรณ์การเกษตร เช่น ให้กลุ่มสหกรณ์การเกษตรเป็นตัวแทนในการจำหน่ายผลิตผลทางการเกษตรให้แก่คนสำหรับผู้ที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมในชั้นต่ำก็อาจพึ่งบริการของกลุ่มสหกรณ์การเกษตรในการกู้เงินเพื่อลงทุนประกอบกิจการต่าง ๆ ทางการเกษตร

ตารางที่ 30 การเข้าร่วมประชุมกลุ่มสหกรณ์การเกษตร จำแนกตามปัจจัยทางเพศ อายุ การศึกษา และสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม

ปัจจัยส่วนบุคคล	การเข้าร่วมประชุมฯ (ร้อยละ)		รวม
	เคย	ไม่เคย	
<u>เพศ</u>			
ชาย	27.4	72.6	100.0 (95)
หญิง	10.8	89.2	100.0 (222)
รวม	15.8	84.2	100.0 (317)*

$$\chi^2 = 0.23 \quad \chi^2(.05) = 3.84$$

ตารางที่ 30 การเข้าร่วมประชุมกลุ่มสหกรณ์การเกษตร จำแนกตามปัจจัย
ทางเพศ อายุ การศึกษา และสถานภาพทางเศรษฐกิจและ
สังคม (ต่อ)

ปัจจัยส่วนบุคคล	การเข้าร่วมประชุมฯ (ร้อยละ)		รวม
	เคย	ไม่เคย	
<u>อายุ</u>			
20 - 29 ปี	11.5	88.5	100.0 (78)
30 - 39 ปี	13.5	86.5	100.0 (89)
40 - 49 ปี	16.2	83.8	100.0 (105)
50 ปีขึ้นไป	26.7	73.3	100.0 (45)
รวม	15.8	84.2	100.0 (317)*
	$\chi^2 = 5.95$		$\chi^2(.05) = 7.82$
<u>การศึกษา</u>			
ไม่ได้เรียน	11.1	88.9	100.0 (27)
ป.1 - ป.4	16.2	83.8	100.0 (277)
ตั้งแต่ ป.5 ขึ้นไป	15.4	84.6	100.0 (13)
รวม	5.8	84.2	100.0 (317)*
	$\chi^2 = 15.29$		$\chi^2(.05) = 5.99$

ตารางที่ 30 การเข้าร่วมประชุมกลุ่มสหกรณ์การเกษตร จำแนกตามปัจจัย
ทางเพศ อายุ การศึกษา และสถานภาพทางเศรษฐกิจและ
สังคม (ต่อ)

ปัจจัยส่วนบุคคล	การเข้าร่วมประชุมฯ (ร้อยละ)		รวม
	เคย	ไม่เคย	
<u>สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม</u>			
ชั้นสูง	* ก		* ก
ชั้นกลาง	18.8	81.2	100.0 (16)
ชั้นต่ำค่อนข้างกลาง	17.3	82.7	100.0 (127)
ชั้นต่ำ	13.9	86.1	100.0 (173)
รวม	15.8	84.2	100.0 (317) *
$\chi^2 = 13.87 \quad \chi^2(.05) = 7.82$			

หมายเหตุ * หมายถึง จำนวนผู้รับการสัมภาษณ์ทั้งหมด
* ก หมายถึง จำนวนตัวอย่างต่ำกว่า 5 ราย

4. โรงเรียนการศึกษายุใหญ่

การศึกษายุใหญ่⁶³ ได้แก่การศึกษาซึ่งกำหนดเวลาศึกษาเป็นครั้งคราวสำหรับ

⁶³ เชิดชาย เหล่าหล้า, เรื่องเดิม, หน้า 215.

ผู้ใหญ่ทั่ว ๆ ไปที่ไม่มีโอกาสได้รับการศึกษาขณะอยู่ในวัยเรียน หรือประสงค์จะเพิ่มเติม เพื่อประกอบอาชีพให้ได้ผลดียิ่งขึ้น หรืออยู่ในสภาพซึ่งไม่อาจรับการศึกษได้ตามปกติ

ในสังคมชนบทนั้นเนื่องจากประชากรส่วนใหญ่มีฐานะยากจน เด็ก ๆ ต้องช่วยพ่อแม่ทำงาน จนบางครั้งอาจไม่ได้ไปโรงเรียน ทำให้เรียนไม่จบตามระดับการศึกษาภาคบังคับ เมื่อมีอายุมากขึ้นก็ไม่อาจกลับไปเข้าโรงเรียนธรรมดาได้ เพราะวัยเกินกำหนดเสียแล้ว ดังนั้นโรงเรียนการศึกษาผู้ใหญ่จึงมีบทบาทในการให้วิชาความรู้แก่ผู้สนใจศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม การที่จัดให้โรงเรียนการศึกษาผู้ใหญ่เป็นสื่อเฉพาะกิจอีกประการหนึ่งนั้น ก็เนื่องจากว่าโรงเรียนการศึกษาผู้ใหญ่ทำหน้าที่เป็นสื่อถ่ายทอดความรู้ทางค่านวิชา การแขนงต่าง ๆ ให้แก่ผู้รับการศึกษารวม

โรงเรียนการศึกษาผู้ใหญ่ในเขตอำเภอทางฉัตร มีอยู่ 2 แห่งด้วยกัน คือ ที่ตำบลทางฉัตร และตำบลปรางคก ดังนั้นในเขตตำบลทางฉัตรและตำบลหนองหล่มนั้น ผู้ที่ประสงค์จะเรียนจึงต้องมาเรียนที่โรงเรียนการศึกษาผู้ใหญ่ในตำบลทางฉัตรมีชื่อว่า โรงเรียนการศึกษาผู้ใหญ่วัดทางฉัตร วิชาที่สอนจะเน้นหนักทางค่านวิชาการ เช่น วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ สังคมและสุขศึกษา สำหรับเวลาเรียนจะเริ่มตั้งแต่ 18.30 น. - 21.30 น.

จากผลการสำรวจปรากฏว่า ผู้รับการสัมภาษณ์ที่เคยเข้ารับการศึกษในโรงเรียนการศึกษาผู้ใหญ่มีเพียงร้อยละ 16.4 เท่านั้น จึงเห็นได้ว่าสื่อเฉพาะกิจประเภทนี้ยังมีผู้นิยมใช้กันน้อยมาก ทั้ง ๆ ที่โรงเรียนการศึกษาผู้ใหญ่เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการปรับปรุงระดับการศึกษาของชาวชนบททั่ว ๆ ไป การให้การศึกษาแก่ประชากรในชนบทจะช่วยลดช่องว่างในค่านความคิดระหว่างปัญญาชนผู้สำเร็จการศึกษาระดับมหาวิทยาลัย ซึ่งทำงานในหน่วยงานของราชการกับชาวบ้านลงได้บ้าง แต่การที่มีโรงเรียนการศึกษาผู้ใหญ่เพียง 2 แห่งใน 1 อำเภอ ไม่น่าจะเป็นการเพียงพอ เนื่องจากผู้ที่มีความประสงค์จะเข้ารับการศึกษในโรงเรียนการศึกษาผู้ใหญ่ แต่อยู่ห่างไกลจากโรงเรียน ก็ไม่อาจมาศึกษาเล่าเรียนได้ เพราะความห่างไกลของระยะทาง ทำให้ลำบากในการเดินทางไป - กลับ และสาเหตุอื่น ๆ ที่โรงเรียนการศึกษาผู้ใหญ่ไม่ค่อยเป็นที่นิยมของชาวชนบททั่ว ๆ ไปนัก

ไค้แก่หลักสูตรการศึกษาที่ไม่เหมาะสมและไม่เป็นประโยชน์แก่ชาวชนบท เนื่องจากหลักสูตรต่าง ๆ เน้นด้านวิชาการมากกว่าวิชาชีพต่าง ๆ ที่จะนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ จากการสัมภาษณ์ชาวบ้านในเขตวิจัยปรากฏว่า ไม่ค่อยมีผู้ไค้ให้ความสนใจต่อการเข้าศึกษาในโรงเรียนการศึกษาคูใหญ่มากนัก โดยให้เหตุผลว่าเนื่องจากชาวชนบทส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมซึ่งต้องเห็นคเหนื่อยจากงานประจำของตน จึงต้องการพักผ่อนมากกว่าจะไปเรียนหนังสือ รวมทั้งวิชาที่ไปเรียนก็นำมาใช้อะไรไม่ไค้มากนัก

เมื่อพิจารณาถึงปัจจัยทางเพศ อายุ การศึกษา และสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม กับการเข้ารับการศึกษาในโรงเรียนการศึกษาคูใหญ่ โดยทำการทดสอบด้วยค่าไคสแควร์ที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 ตามตารางที่ 31 พบว่า เพศมีความสัมพันธ์กับการเข้ารับการศึกษาในโรงเรียนการศึกษาคูใหญ่ มีจำนวนผู้ที่เข้ารับการศึกษาเป็นผู้ชายร้อยละ 25.3 ของจำนวนผู้ชายทั้งหมด และผู้หญิงร้อยละ 12.6 ของจำนวนผู้หญิงทั้งหมด การที่เป็นเช่นนี้อาจพิจารณาไค้ว่า เนื่องจากผู้ชายเมื่อแต่งงานแล้วต้องเป็นผู้นำของครอบครัว จึงมีความกระตือรือร้นที่จะยกระดับการศึกษาของตนให้สูงขึ้น เพื่อความก้าวหน้าในชีวิตและการเข้ารับการศึกษาในโรงเรียนการศึกษาคูใหญ่จะเป็นการเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ และยกระดับสถานภาพทางสังคมของตนให้สูงขึ้น

สำหรับปัจจัยทางด้านอายุนั้น ไม่มีความสัมพันธ์กับการเข้ารับการศึกษาในโรงเรียนการศึกษาคูใหญ่ แต่สำหรับในกลุ่มอายุ 40 - 49 ปี และ 50 ขึ้นไปนั้น จำนวนร้อยละของผู้เคยเข้ารับการศึกษาในโรงเรียนการศึกษาคูใหญ่จะมีมากกว่าในกลุ่มอายุอื่น ๆ โดยเฉพาะในกลุ่มอายุ 30 - 39 ปี จะมีจำนวนร้อยละของผู้เคยเข้ารับการศึกษาในโรงเรียนการศึกษาคูใหญ่น้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ ทุกกลุ่ม

เมื่อแยกพิจารณาถึงระดับการศึกษาแล้ว พบว่าการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับการเข้ารับการศึกษาในโรงเรียนการศึกษาคูใหญ่ แต่ในกลุ่มผู้ีระดับการศึกษาตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ขึ้นไปจะมีจำนวนร้อยละของผู้เคยเข้ารับการศึกษาในโรงเรียนการศึกษาคูใหญ่มากกว่าในกลุ่มระดับการศึกษาอื่น ๆ คือ มีจำนวนร้อยละ 30.8 ในขณะที่กลุ่มประถมศึกษาปีที่ 1 - ประถมปีที่ 4 และกลุ่มผู้ไม่ไค้เรียนมีร้อยละ 15.9 และ 14.8 ตามลำดับ การที่กลุ่มผู้มี

การศึกษาตั้งแต่ปีที่ 5 ขึ้นไปมีจำนวนร้อยละของผู้เคยเข้ารับการศึกษในโรงเรียน การศึกษาผู้ใหญ่มากกว่ากลุ่มอื่น ๆ อาจเป็นไปได้ว่าบุคคลเหล่านี้มีระดับการศึกษาสูงขึ้น เนื่องจากการเข้ารับการอบรมในโรงเรียนการศึกษาผู้ใหญ่ และการที่ในกลุ่มผู้ไม่ได้เรียน แต่มีผู้ให้คำตอบว่าเคยเข้ารับการศึกษในโรงเรียนการศึกษาผู้ใหญ่มีจำนวนร้อยละ 15.4 น่าจะมีเหตุผลอยู่ 2 ประการคือ ประการแรกกำลังเรียนอยู่ในโรงเรียนการศึกษาผู้ใหญ่ แต่ยังไม่สำเร็จ ประการที่สองคือ เคยเข้าไปเรียนแต่เรียนไม่สำเร็จ

เมื่อพิจารณาตามสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของบุคคลแล้ว พบว่าไม่มี ความสัมพันธ์กับการเข้ารับการศึกษในโรงเรียนการศึกษาผู้ใหญ่ จากตารางที่ 31 จะ เห็นว่าในกลุ่มผู้มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมในชั้นต่ำ ชั้นต่ำค่อนข้างกลาง และชั้น กลางนั้นจะมีจำนวนร้อยละของผู้เคยเข้ารับการศึกษในโรงเรียนการศึกษาผู้ใหญ่ไม่แตก ต่างกัน แต่ผู้มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมสูงกว่าจะมีแนวโน้มในการเคยเข้ารับ การศึกษาในโรงเรียนการศึกษาผู้ใหญ่มากกว่าผู้ที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ กว่า

ตารางที่ 31 การเข้ารับการศึกษในโรงเรียนการศึกษาผู้ใหญ่ จำแนกตาม บัณฑิตทางเพศ อายุ การศึกษา และสถานภาพทางเศรษฐกิจ และสังคม

ปัจจัยส่วนบุคคล	การเข้ารับการศึกษ (ร้อยละ)		รวม
	เคย	ไม่เคย	
<u>เพศ</u>			
ชาย	25.3	74.7	100.0 (95)
หญิง	12.6	87.4	100.0 (222)
รวม	16.4	86.3	100.0 (317) *

$$\chi^2 = 7.71 \quad \chi^2(.05) = 3.84$$

ตารางที่ 31 การเข้ารับการศึกษานในโรงเรียนการศึกษานผู้ใหญ่ จำแนกตาม
บัจจยทางเพศ อายุ การศึกษาน และสถานภาพทางเพศรฐกริจ
และสังคม (คอ)

บัจจยสวนบุดคค	การเข้ารับการศึกษาน (รอยละ)		รวม
	เคย	ไมเคย	
<u>อายุ</u>			
20 - 29 ปี	15.4	84.6	100.0 (78)
30 - 39 ปี	9.0	91.0	100.0 (89)
40 - 49 ปี	20.0	80.0	100.0 (105)
50 ปีขึ้นไป	24.4	75.6	100.0 (45)
รวม	16.4	83.6	100.0 (317)*
$\chi^2 = 6.71 \quad \chi^2(.05) = 7.82$			
<u>การศึกษาน</u>			
ไมไดเรียน	14.8	85.2	100.0 (27)
ป.1 - ป.4	15.9	84.1	100.0 (277)
ตั้งแตชั้น ป.5 ขึ้นไป	30.8	69.2	100.0 (13)
รวม	16.4	83.6	100.0 (317)*
$\chi^2 = 2.14 \quad \chi^2(.05) = 5.99$			

ตารางที่ 31 การเข้ารับการศึกษาในโรงเรียนการศึกษาผู้ใหญ่ จำแนกตาม
ปัจจัยทางเพศ อายุ การศึกษา และสถานภาพทางเศรษฐกิจ
และสังคม (ต่อ)

ปัจจัยส่วนบุคคล	การเข้ารับการศึกษา (ร้อยละ)		รวม
	เคย	ไม่เคย	
<u>สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม</u>			
ชั้นสูง	*ก	-	* ก(1)
ชั้นกลาง	18.8	81.2	100.0 (16)
ชั้นต่ำค่อนข้างกลาง	16.5	83.5	100.0 (127)
ชั้นต่ำ	15.6	84.4	100.0 (173)
รวม	16.4	83.6	100.0 (317)*
$\chi^2 = 4.16 \quad \chi^2(.05) = 7.82$			

หมายเหตุ * หมายถึง จำนวนผู้รับการสัมภาษณ์ทั้งหมด

* ก หมายถึง จำนวนตัวอย่างต่ำกว่า 5 ราย

จากการศึกษาในเรื่องการใช้สื่อเฉพาะกิจของชาวตำบลห้างฉัตรและตำบลหนอง
หล่ม ในครั้งนี้พอจะสรุปได้ว่า สื่อเฉพาะกิจจะมีบทบาทอย่างมากในการให้ข่าวสารทาง
ด้านสาธารณสุข โดยมีจำนวนผู้ที่ให้คำตอบว่าได้รับทราบข่าวสารด้านสาธารณสุขจาก
สื่อเฉพาะกิจ (เจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุข และเจ้าหน้าที่หน่วยอนามัย) ถึงร้อยละ
76.9 แต่สำหรับการรับข่าวสารทางการเกษตรกลับปรากฏว่า มีผู้ใช้สื่อเฉพาะกิจ

ในการรับข่าวสารด้านการเกษตรเป็นอันดับสองรองจากสื่อบุคคล สำหรับการใช้สื่อเฉพาะกิจอีก 2 อย่างคือ การเข้าร่วมประชุมกลุ่มสหกรณ์การเกษตร และการเข้ารับการศึกษอบรมในโรงเรียนการศึกษาผู้ใหญ่ นั้น มีผู้ให้ความสนใจเข้าร่วมประชุม และเข้ารับการศึกษอบรม เป็นจำนวนน้อยมาก อย่างไรก็ตามเมื่อจำแนกตามปัจจัยทางด้านการศึกษาของผู้รับการสัมภาษณ์แล้วปรากฏว่า ผลที่ได้จากการวิจัยสนับสนุนสมมุติฐานในข้อที่ว่า "บุคคลที่มีการศึกษาสูงจะใช้สื่อเฉพาะกิจมากกว่าบุคคลที่มีการศึกษาค่ำ"